

67306

Čas XXXV (1941).

030026572

SLOVSTVO O KNJIŽNIČARSTVU.

Knjige in članki o knjižničarstvu so pri nas redki in malo znani. Razprave o tem predmetu morajo iskati gostoljubje po različnih časopisih, in šele 1940 je začel izhajati v Beogradu Glasnik Narodne biblioteke kot prvi poskus lastnega glasila. Zato združujemo v našem pregledu izdaje več zadnjih let.

Josip Badalić, Javne knjižnice u Savskoj banovini. Njihovo stanje i potrebe. Zagreb 1937. (Izdanja Društva jugoslovenskih bibliotekara, Sekcija Zagreb 1), 4°, 24.

Naš Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo je v l. 1932 in 1933 prinesel statistični poskus o knjižnicah v Sloveniji, isto delo je opravil J. Badalić, knjižničar zagrebske Univerzitetne knjižnice za savsko banovino kot začetek tega dela za Hrvatsko. Na vprašalne pole, ki jih je razposlal, je dobil odgovor od 1875 knjižnic, od teh je državnih 1448: osnovnih šol 1287, srednjih šol 71, visokih šol 90; nedržavnih pa 427: ljudskih in društvenih 310, strokovnih 86, samostanskih 16, delavskih 10, mestnih 5. Najstarejša knjižnica je sedanja Metropolitanska v Zagrebu, iz 11. stoletja; knjižnica frančiškanskega samostana v Zagrebu je iz 13. stoletja; tri frančiškanske knjižnice (Novalja, Trsat, Košljun) so iz 15. stoletja; sedanja Univerzitetna knjižnica in knjižnica I. drž. klasične gimnazije v Zagrebu sta iz 17. stoletja, od 1726 do 1835, datum ilirskega gibanja, pa je bilo ustanovljenih 75 knjižnic. Prvi začetki ljudskih knjižnic se pojavljajo okoli 1895, pravi začetek pa pada v l. 1902, 35. obletnico smrti Ljudevita Gaja. Zagrebska mestna knjižnica je bila ustanovljena 1906, pozneje pa zanemarljena. V zadnjih letih so jo nekateri člani Univerzitetne knjižnice katalogizirali, dobila je tudi nove prostore. Skupno štejejo knjižnice savske banovine 1.911.713 zvezkov.

Tej razveseljivi razgibanosti knjižnic na Hrvaškem se pa pridružuje drugo, bolj žalostno poglavje: problem denarnih sredstev za vzdrževanje obstoječih in ustanavljanje novih knjižnic, z najbolj presenetljivo ugotovitvijo, da je bilo v času pred zadnjo vojno bolje preskrbljeno za redne dohodke kakor sedaj, posledica pomanjkanja zakona o knjižnicah v Jugoslaviji.

Josip Badalić, Američko javno knjižničarstvo. Zagreb 1939. (Pos. otisak iz časopisa »Alma mater croatica« 1938/1939), 4°, 28.

Društvo američanskih knjižničarjev (American Librarian Association) je omogočilo J. Badaliću, da je o priliki knjižničarskega kongresa v Kansas Cityju 13.—16. VI. 1938, katerega se je udeležil, dva meseca potoval po Ameriki in si ogledal 12 velikih knjižnic. Z besedo in s sliko poskuša tu podati v glavnih obrisih sliko razmeroma kratkega razvoja američanskega knjižničarstva do sedanje višine. V prvo polovico 19. stoletja pada ustanovitev prvih šolskih knjižnic, katerim sledijo mestne in potujoče. 1848 je izšel prvi zakon o javnih knjižnicah v Bostonu, 1876 je ustanovljeno Društvo američanskih knjižničarjev, ki šteje danes 20.000 članov, 1887 pa 1. knjižničarska šola — danes jih je 26. Avtor podčrtuje ogromno delo Društva američanskih knjižničarjev, ki določa delovne metode, pravila za katalo-

gizacijo, za bibliografijo itd. Dve tretjini osebja ameriških knjižnic tvorijo ženske moči. Vse delo ameriških knjižnic je socialno-pedagoško, cilj je amerikanizacija in vzgoja v duhu sodobnega ameriškega državljanstva za izgraditev demokratske ameriške kulture. Danes velike ameriške knjižnice nimajo samo ogromnih oddelkov novih knjig, temveč preskrbeli so si tudi fonde važnih starih del, in avtor si je ogledal posebno slovanske oddelke. Ni pa posebno tolažljivo, če govori pri ameriških knjižnicah o sijajni sedanosti, pri evropskih knjižnicah pa o sijajni preteklosti — in negotovi bodočnosti.

Joža Glonar, Iz stare stiške knjižnice. Ljubljana 1937. (Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo XVII), 4°, 110—131. (Separatum.)

Po razpustu stiškega samostana je sedanja Narodna knjižnica na Dunaju izbrala iz njegove znamenite knjižnice najboljša dela, ostale je prejela Licejska knjižnica v Ljubljani. V razpravi, ki je bila prvotno namenjena za proslavo 800 letnice stiškega samostana, določa avtor 300 knjig, bivšo last Stične, ki se nahajajo danes v posesti naše Univerzitetne knjižnice, in sicer za črki A in B na podlagi starega stiškega inventarja, ostale pa po značilni stiški vezavi: belo usnje in zlat naslov na črni etiketi; pogosto je tudi ohranjena stara stiška signatura. Posamezne knjige so prišle v stiško knjižnico kot darila ljubiteljev in zbirateljev knjig in imajo zanimive exlibrise. Tako lahko ugotovimo prijatelje knjig bivših stoletij, kar predstavlja tudi prispevek za našo kulturno zgodovino.

Av gust Pirjevec, Knjižnice in knjižničarsko delo. Celje 1940. (Znanstvena knjižnica Mohorjeve družbe 12), 8°, 358.

Ko se je založnica odločila za izdajo našega prvega priročnika o knjižničarstvu, je imela gotovo pred očmi interese naših že številnih ljudskih knjižnic, kjer so bili knjižničarji dosedaj brez splošno veljavnih navodil za ureditev svojih knjižnic in so morali sami iskati več ali manj pravilni način uradovanja. Pa tudi naše znanstvene knjižnice niso v bistveno različnem položaju: šole ali vsaj tečaja za poklicno izobrazbo knjižničarjev v Jugoslaviji še nimamo in če so starejši knjižničarji prejeli svojo poklicno izobrazbo še po predvojnih določilih, imajo mlajši — razen če so študirali v inozemstvu — samo uradniški izpit in si morajo potem šele tekom službe v praktičnem delu prisvojiti potrebna znanja.

Naš priročnik obravnava paritetično obe glavni skupini knjižnic: znanstvenim sta posvečeni 2. in 4., ljudskim 3. in 5. poglavje. Prav s tehniko knjižničarskega dela se pečajo poglavja 8 do 14: nakup knjig, njihova inventarizacija (signatura), katalogizacija (imenski in stvarni katalog), izposojevanje, shramba (stavba, stelaže) in statistika. Ni naš namen se spuščati v podrobno analizo teh poglavij: knjižničar jih bo moral itak v roke vzeti in natančno preštudirati. Zadostuje če povemo, da so pisana nazorno (slike) in po stanju moderne knjižnične vede, saj ima avtor za seboj 20 let knjižničarskega dela.

Tudi nestrokovnjaka bo zanimal zgodovinski pregled razvoja knjižnic v Evropi, posebno pa prikaz razvoja knjižnic v Sloveniji, slednje seveda le v glavnih obrisih, saj je to področje prav malo obdelano. Pri obravnavanju naših ljudskih knjižnic avtor obžaluje ozkosrčnost pri določitvi knjig, ki so primerne za ljudske knjižnice, in predlaga kot primerno »vse, kar je resnično, kar izvira iz resničnega doživetja sveta in človeških problemov, kar

odgovarja bralčevi življenjski problematiki in povezanosti»; mislimo pa, da bo n. pr. pri določevanju, kaj odgovarja bralčevi življenjski problematiki, takoj zopet nastopila secesija mnenj.¹

Poglavje o zakonodaji daje sliko položaja v drugih državah in odkriva pomanjkljivost naše zakonodaje, ki jo z vsemi njenimi praktičnimi posledicami knjižničarji še huje občutimo kakor obiskovalci knjižnic. Seznam literature, ki je knjigi dodan, je, kar se inozemske literature tiče, sestavljen po načelu, da so tam navedene knjige pri nas dosegljive — dobro bi bilo, če bi bilo to načelo nekje povedano —, in tako nazorno pokaže, kaj imamo, oziroma česar nimamo.

Carlton B. Joeckel, *Library Service*. Prepared for The Advisory Committee on Education. Washington 1938 (Staff Study 11), 8°, VIII, 106.

Omenjamo to delo, ki je nastalo sicer iz od naših zelo različnih razmer, ker vsebuje stvari, ki so zelo poučne za nas. To poročilo za Posvetovalni prosvetni odbor zvezne vlade podaja na podlagi podrobne statistike sliko razvoja ameriških knjižnic v zadnjih letih in dodaja svoje predloge za bodočnost. Ugotavlja, n. pr. veliko razliko v gostoti knjižnic po pokrajinah in njene geografske vzroke; nadalje, kako se Kongresna knjižnica (*Library of Congress*) neprisiljeno razvija v središnje ameriško knjižnico, ki razširja svoje delovne metode pri katalogizaciji in bibliografiji v vedno večjem krogu knjižnic in izdeluje veliki skupni ameriški katalog (*Union Catalog*); in omenja kot važen korak 1937 od vlade ustanovljeni oddelek za knjižničarstvo v prosvetnem ministrstvu (*Library Service Division in the US Office of Education*), ki tudi na zunaj manifestira izredni interes države na razvoju knjižnic, katere smatra za bistven del vzgoje, ravno tako kakor šolstvo. Zanimive so ugotovitve iz let gospodarske krize, ko so na knjižnicah v precejšnjem številu nastavliali brezposelno inteligenco, kakšne — ugodne — rezultate so s temi pomožnimi močmi dosegli in kakšna dela so jim lahko izročili. To je važno za nas, ker naše večje knjižnice, tako v Ljubljani, kakor v Zagrebu in v Beogradu, pri pomanjkanju sistemiziranih mest, večkrat delujejo z »dodeljenimi močmi«, iz bednostnega fonda ali od drugod. Vsekakor pa je za nas najbolj zavirljiva poteza tega prikaza, da ameriške knjižnice ne poznajo — finančnih težav.

M. Pivec-Stelè.

¹ Ocena je bila napisana že v decembru l. 1940. Med časom do objave je bila knjiga predmet kritike, ki gre predaleč. Naše mnenje je, da bi važni problem izbire knjig za ljudske knjižnice moral biti obdelan v posebni razpravi, ne spada pa v priročnik. Op. uredn.

Narodna in univerzitetna
knjižnica

00000447069

da
ki,

va
li-
e-
en
o,
o,

i-
6.

r,
ni
o
a
h
y
-
n
-
a
e
e
r
-
o
r
a
l

